

Biserica Ortodoxă din Basarabia ca instrument de propagare a tradiției ortodoxe ruse și a cultului țarului

Ion GUMENĂI

Odată cu formarea eparhiei Chișinăului și Hotinului, această unitate administrativ-religioasă se încadrează întregului sistem al Instituției Bisericii Ortodoxe din Imperiul Rus.

Din acest punct de vedere, are loc modificarea funcțiilor deținute de către acest organism, orientate spre îndepărtarea populației locale de tradiția firească românească, și familiarizarea autohtonilor cu tradiția ortodoxă slavo-rusă.

Astfel, latura firească de îndrumare spirituală a populației de către Biserica Ortodoxă trece pe un plan secund, în față fiind puse două linii directorii: promovarea tradiției ortodoxe ruse, cu panteonul său divin și tradiția slavă, și propagarea cultului imperial rus, al țarului.

În acest sens, vom acorda o atenție specială mărturiilor și factologiei problemei, îndeosebi în perioada Mitropolitului și Exarhului Gavriil Bănulescu-Bodoni, dar și a urmașilor săi, deoarece date cu referire la această activitate pot fi culese pe tot parcursul stăpânirii ruse.

Se poate constata că avem de a face nu numai cu un „import” al persoanelor sanctificate ruse în tradiția autohtonă, dar și cu elemente de introducere a unor noi sărbători religioase, precum și de modificare a serviciului divin – lucru ce se efectua conform dispoziției Sfântului Sinod, ca exponent al interesele autocratorului rus, și se executa de către arhieriei aflați la conducerea eparhiei Chișinăului și Hotinului.

Paralel propagării tradițiilor ortodoxe ruse, avea loc și un intens proces de predicare și propovăduire a cultului Țarului și a familiei sale. Deci Biserica Ortodoxă devenea instrumentul principal de propagandă a cultului autocratorului de la Sankt-Petersburg în rândurile populației din spațiul pruto-nistrean.

Potențarea rolului Bisericii Ortodoxe pentru ideea Imperială rusă va avea loc odată cu lansarea de către Nicolai I a cunoscutei triade „Ortodoxie, autocrație, popor” – cei trei piloni pe care urma să se mențină statalitatea rusă. Este interesant că anume „ortodoxia” ocupă, în această triadă, locul

primordial, chiar dacă e vorba de un stat multinațional și multiconfesional, iar „autocrația” este pe locul al doilea, cedând primul loc Bisericii. Această poziție a Bisericii Ortodoxe Ruse existase anterior și s-a păstrat și ulterior, fiind cunoscute asemenea slogane ca: „Pentru Credință, Țară și Patrie” (За Веру, Царя и Отечество) sau „Dumnezeul Rus, Țarul Rus și poporul rus” (Русский Бог, русский Царь и русский Народ). Astfel, nu împăratul cuprinde cu puterea sa toate popoarele supuse sale, ci există o credință principală și un popor principal (evident, cel rus), care urmau să înglobeze celelalte națiuni și confesii.

Activitatea de propagare și de introducere în imaginarul basarabenilor a persoanei țarului – țarului ortodox, țarului eliberator, țarului-domn – poate fi constatată, în primul rând, în titlurile și introducerile la cărțile religioase, publicate la tipografia eparhială din Chișinău. Acest fapt devine evident, dacă facem o comparație cu lucrările religioase apărute în Moldova, Țara Românească sau Bucovina, zonă aflată sub stăpânirea Împăratului de la Viena. Bineînțeles, pot fi indicate și o serie de alte mărturii, reflectate în comunicarea pe care ne propunem să o prezentăm.